

ŠOLSKI CENTER VELENJE
GIMNAZIJA VELENJE

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA
STARŠ ALI PRIJATELJ?

Tematsko področje: sociologija

Avtorja:

Jerca Aubreht, 3. letnik

Nina Svečko, 3. letnik

Mentor:

Sandra Dostal, prof. sociologije

Velenje, 2011

I

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Gimnaziji Velenje.

Mentor: Sandra Dostal, prof. sociologije.

Datum predavitve: marec 2011

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

II

ŠD Gimnazija Velenje, 2010/2011
KG starš/otrok/vzgoja/prijatelj/odnosi/vloge
AV AUBREHT, Jerca / SVEČKO, Nina
SA DOSTAL, Sandra
KZ 3320 Velenje, Koroška 62a
LI 2011
IN STARŠ ALI PRIJATELJ?
TD RAZISKOVALNA NALOGA
OP V, 30 s., 1 tab., 4 fotograf.
IJ SL
JI sl/en

AI V najini raziskovalni nalogi, sva se poglobili v odnose med roditelji in otroki danes in v zgodovini. Želeli sva dokazati, da odnos med roditeljem in otrokom ne more biti prijateljski, zato sva posebej obdelali pojem prijateljstva in pojem ter vloge roditelja. Poleg pregleda že napisanih objav sva opravili še intervjuje s naključno izbranimi starši in njihovimi otroki, v katerih sva jih povprašali o njihovih odnosih. Ugotovili sva, da ima večina najinih intervjuvancev demokratično vzgojo, s katero nimajo večjih težav. Intervjuvani otroci pa imajo namen ta tip vzgoje prenesti na svoje potomce. Prišli sva tudi do zaključka, da otrok in roditelj ne moreta imeti prijateljskega odnosa, pri tem sva se oprli predvsem na Aristotelovo teorijo o prijateljstvu.

KEY WORDS DOCUMENTATION

III

ND Gimnazija Velenje, 2010/2011

CX parent/child/education/friend/relationships/roles

AU AUBREHT, Jerca / Svečko, Nina

PP DOSTAL, Sandra

PB 3320 Velenje, Koroška 62a

PY 2011

TI PARENT OR FRIEND?

DT RESEARCH WORK

NO V, 30 p., 1 tab., 4 photo.

LA SL

AL sl/en

AB In our research work, we deepened ourselves into the relationship between parents and children in the present and the past. We wanted to prove that the relationship between a parent and a child cannot be friendly and that is why we devoted our attention to the conception of friendship and the conception and role of a parent – family. Besides reviewing already written texts we interviewed random samples of parents and their children. We figured out that the most of the people who were interviewed educate their children in a democratic way, with which they encounter little or no problems. Their children have the intention of educating their future children in the same way. On the basis of Aristotle's theory of friendship, we also concluded that a relationship between a parent and a child cannot be based on friendship.

KAZALO	IV
1. UVOD	1
2. PREGLED OBJAV	2
2.1 Vzgoja	2
2.1.1 Avtoritativna vzgoja	2
2.1.2 Permisivna vzgoja	2
2.1.3 Demokratična vzgoja.....	2
2.2 Vzgoja v različnih kulturah	3
2.3 Življenjski potek	4
2.4 Tipi starševstva	6
2.4.1 Starši, ki dajejo in se vdajajo.....	6
2.4.2 Starši, ki silijo in kaznujejo	6
2.4.3 Starši, ki kritizirajo in kontrolirajo	7
2.4.4 Starši, ki branijo in zanikajo.....	7
2.5 Vloga odraslih pri vzgoji otrok.....	8
2.6 Vloga in pomen družine	9
2.7 Odnos med starši in otroci	10
2.8 Odnosi med starši in otroci skozi zgodovino.....	11
2.9 Avtoriteta	12
2.10 Prijateljstvo.....	Error! Bookmark not defined.
3. METODOLOGIJA	14
3.1 Abstrakcija 1: intervju s staršem	14
3.1.1 Postavljanje hipotez.....	14
3.1.2 Izbira metode v zvezi s hipotezami	14
3.2 Abstrakcija 2: intervju z otrokom.....	15

3.2.1	Postavljanje hipotez.....	15
3.2.2	Izbira metode hipoteze v zvezi s hipotezami.....	15
4.	REZULTATI.....	16
4.1	Intervju 1.....	16
4.2	Intervju 2.....	17
4.3	Intervju 3.....	18
4.4	Intervju 4.....	19
4.5	Intervju 5.....	20
4.6	Intervju 6.....	21
4.7	Intervju 7.....	22
4.8	Intervju 8.....	23
5.	RAZPRAVA	24
6.	ZAKLJUČEK	26
7.	POVZETEK.....	27
8.	ZAHVALA	28
9.	VIRI IN LITERATURA	29

KAZALO SLIK IN TABEL

V

Slika 1: Starš, ki v otroku vidi le zaslužek	3
Slika 2: Prestrašen otrok.....	6
Slika 3: Mati in otrok pri pogovoru.....	8
Slika 4: Družina.....	11
Tabela 1: Življenjski potek.....	4

1. UVOD

V družinah odločajo starši, v vrtcih in šolah pa odrasli. Otroci premorejo obilo življenjske modrosti, manjka pa jim znanje o življenju in razmerah, v katerih živimo, kar je nujno za prevzemanje vodstva. Nedvomno se počutijo najbolje, kadar odločitve sprejemajo starši. Seveda je pomembno, kaj odločijo straši, za zdravje in v dobro otrok pa je najpomembnejše, kako o tem odločijo. Zelo pomembno je, ali starši sprejemajo odločitve diktatorsko, demokratično, kruto, prožno, ali spreminjajo odločitve po vetru, ali pa so njihove odločitve preprosto logične. Otroci in odrasli imajo najraje, kadar je odločitev kar najbolj soglasna, ampak zato morajo starši premisliti o vrednotah, na katerih želijo utemeljiti družino. Večino teh vrednot je kot popolnoma utemeljenih sprejela tudi prejšnja generacija, vendar so o tem, kaj je prav in kaj je narobe odločali starši. Od takrat se je naše znanje o otrocih neizmerno povečalo in zdaj veliko več vemo o tem, kako se otroci oblikujejo in kaj je potrebno, da bi se kar najbolje razvili. Sodobni starši imajo zelo zahtevno nalogo, ko sprejemajo odločitve v imenu otrok. Pomembno je, da starši odločajo, a pomembno je tudi, da s svojimi odločitvami otrokom nudijo čim boljše možnosti za razvoj. To med drugim pomeni, da se morajo starši v veliki meri odreči svoji običajni moči. Toda pri tem ne izgubijo dolžnosti tistih, ki vodijo, gre za zelo težko nalogo, za katero so starši le redko vnaprej pripravljeni, nalogo, ki zahteva pripravljenost na skupno učenje z otroki, vse dokler ti ne odrastejo. To obojestransko učenje neizogibno vodi v spore in frustracije. Obe strani bosta izgubljali in se jezili, bosta nesrečni in frustrirani, in tako tudi mora biti. Spori med straši in otroci ne pomenijo, da straši slabo opravljajo svojo nalogo. Tako otroci kot odrasli se iz njih učijo, v uspešnih družinah pa odgovornost za spore prevzemajo straši. Kadar starši prevalijo krivdo na otroke, gre za neodgovorno vodenje, ki ustvarja nove in še bolj uničujoče spore.

2. PREGLED OBJAV

2.1 Vzgoja

Vzgoja je kompleksen pojem, dogaja se procesno in počasi. Svoje otroke vzgajamo tako, kot so nas vzgajali starši ali popolnoma obratno. Vzgajamo glede na potrebe po povezanosti in samostojnosti. Prva potreba je v veliki meri življenje za druge, to je bolj ženski princip, osredotočen na družino, otroke in žrtvovanje, zelo malo pa nase. Posledica tovrstne vzgoje je otrok »buldožer«. Druga potreba – samostojnost – pa je bolj moški princip. Gre za skrb zase, kariero, zdravje, rekreacijo, pri tem se počasi izgublja občutek za druge. Pri tej vzgoji se razvije otrok »predpražnik«, kot posledica trdih in avtoritativnih očetov ter mater gospodinj.

2.1.1 Avtoritativna vzgoja

Gre predvsem za skrb staršev bolj zase kot za otroke, ključna beseda je NE, veliko je prepovedi, to je v bistvu dresura, otrok se vzgaja s strahom. Stalno se postavljajo norme, starši izražajo svojo pozicijo moči. Patriarhalna vzgoja z represivnimi okvirji, kjer se otrokove potrebe ne upoštevajo, pa je »mogoča« zgolj do otrokovega 8. leta (približno). Taki otroci pretirano spoštujejo druge ljudi in odgovarjajo na zahteve drugih. Huda posledica je lahko odvisnost otrok, ki se ne znajo postaviti zase, so brez notranjih meja, imajo velike zahteve do sebe, so prestrašeni, nesigurni in introvertirani. Prve resne težave se pokažejo že v puberteti z agresivnostjo do soljudi ali fizično ločitvijo od staršev (beg od doma). Pri dekletih pa se kaže s tem, da se navežejo na prvega »primernege« moškega, vendar se vzorec žal ponovi.

2.1.2 Permisivna vzgoja

Pri tej vzgoji je ključna beseda DA, vse je dovoljeno in starši so sužnji otroka. Vse mu je dopuščeno, otrok prevzame vodenje, starši se ne vmešavajo in mu popuščajo, ker tako ustvarjajo navidezno demokratično vzdušje. Otrok je brez omejitev, sam je za vse »odgovoren«, starši mu ne postavljajo nobenih zahtev. Zelo veliko je pojasnjevanja, argumentov in pregovarjanja. Otroka se sprašuje tudi stvari, ki so jasne in niso v njihovi pristojnosti. Tovrstna vzgoja je tavanje v megli brez opornih točk. Otroci so zahtevni, nimajo občutka za potrebe drugih, nezahtevni so do sebe, zahtevajo »preveč« prostora znotraj družine. Prepogosto rečejo 'ne' drugim in 'da' sebi. Taki otroci pogosto nimajo občutka do meja drugih (posledica so agresija, kriminal in droga) in celo do sebe (posledica je žal lahko tudi samomor).

2.1.3 Demokratična vzgoja

Otrok je enakopraven član družine in ne njen center. Starši vodijo otroke s svojo avtoriteto. Občutljivi so na potrebe in želje svojih otrok. Starši in otroci se pogajajo in otroke spodbujajo k lastnim odločitvam. Zelo pomemben je dober odnos, starši morajo biti vzgled za identifikacijo. Tovrsten otrok se razvije v samostojno in odgovorno osebnost, ki se zna pogajati in je discipliniran. V adolescenci ta disciplina preraste v samodisciplino. Otrok sam prevzema odgovornost za svoja dejanja, meje in okvirji so prisotni, ampak so fleksibilni.

Slika 1: Starš, ki v otroku vidi le zaslužek

2.2 Vzgoja v različnih kulturah

Vzgoja otrok je veliko preprostejša, kadar se ni treba ukvarjati s krivdo zaradi morebitnih dolgoročnih posledic vplivanja na krhko otrokovo psiho. Natančneje, preprostejša za starše, medtem ko je za otroka bolj ali manj vseeno. Ljudje v nepismenih družbah počnejo grozljive stvari svojim otrokom, in enako je v pismenih. V obeh so starši prepričani, da vzgajajo otroke tako, kakor od njih zahteva narava. V obeh primerih vzgajajo otroke v skladu s pravili, ki jih je določila njihova kultura ali subkultura. V naši kulturi, denimo, velja, da moramo poslušati strokovnjake. Danes nam dopovedujejo, da naši otroci potrebujejo veliko pozornosti in ljubezni. Ko naredijo kaj narobe, se moramo z njimi pogovoriti in jih nikakor ne tepst. Opozoriti jih moramo na nevarnosti, denimo, kot so mamila ali seks, in če so mogoče pozabili na naše besede, jih moramo nadzirati, kje so in kaj počnejo. Če kljub vsemu našemu prizadevanju zaidejo na kriva pota, pomeni, da jih verjetno nismo dovolj opozorili na to in ono ali jim zadeve nismo dovolj natančno razložili.

2.3 Življenjski potek

Socializacija poteka vse življenje, vendar se načini in oblike delovanja spreminjajo. Z namenom opisati te spremembe, se je uvedel pojem »življenjski potek«.

Življenjski potek predstavlja nekakšno življenjsko pot posameznika, ki vsebuje številne starostne in statusne spremembe. V dosedanjem (»tradicionalnem«) življenjskem poteku so se izmenjevale faze otroštva, šolanja, mladosti, vstopa v delo, oblikovanja družine, upokojitve in starosti. V vsakem obdobju so veljala določena pravila, standardi in vsako obdobje prinaša določene spremembe.

Erikson je opisal osem obdobjev razvoja:

Razvojna stopnja	Psihosocialni konflikt	Družbeni okviri	Zaželen rezultat
Infantilno obdobje	zaupanje/nezaupanje	družina	otrok razvija zaupanje vase, v starše, v svet
Zgodnje otroštvo	avtonomija/dvom	družina	razvija občutek samokontrole
Od 4. do 5. leta	iniciativa/kriva	družina	nauči se uravnnavati in usmerjati svoje aktivnosti
Od 6. leta do pubertete	prizadevnosti/inferiornost	šola, sošeska	pridobi občutek za družbeno zaželeno
Adolescenca	identiteta/konflikt vlog	vrstniki	razvije ego identiteto, zavedanje samega sebe
Mlajši odrasli	izolacija/intimnost	partnerstvo	vzpostavlja partnerske zveze, oblikuje življenje (načrtuje kariero)
Odrasli	stagnacija/razvoj	nova družina, delo	povezanost z drugimi preko skrbi za lastne otroke, za družbo
Starost	vklučenost/obup	upokožitev	življenjski obračun

Tabela 1: Življenjski potek

Družbena funkcija življenjskih dob je, da uvrščajo nove generacije v družbene vloge in položaje. Kriteriji za opredelitev življenjskih dob se med kulturami in zgodovinskimi obdobji razlikujejo. Posameznikom v določeni starosti so nekatere stvari tipično dopuščene, nekatere prepovedane, tretje pa zapovedane. Pojmovanje kaj je primerno v posamezni dobi, pa tudi razvrstitev življenjskih dob, sta torej odvisna od družbenih opredelitev. Zato poznamo družbeno in biološko opredeljene življenjske dobe. Ena izmed klasičnih opredelitev je delitev na obdobje otroštva, adolescence, odraslosti in starosti. Opredelitev obdobja otroštva se nam danes zdi povsem samoumevna. Večina bi nas opredelila to obdobje kot obdobje od dojenčka pa do pubertete. Toda koncept otroštva je star šele nekaj desetletij. Francoski zgodovinar Aries dokazuje, da obdobja otroštva v srednjeveški Evropi niso poznali. Otrok je bil obravnavan kot majhen odrasel. Otroške obleke so bile pomanjšane obleke odraslih, udeležen je bil v delovnih aktivnostih tako kot odrasli, posebnih igrač ali otroških iger niso poznali. Aries posebej opozarja, da otroci niso bili deležni posebne pozornosti. Obstajajo številni ugovori proti navedenim trditvam. Tudi v srednjeveškem obdobju naj bi bil otrok deležen posebne pozornosti, posebne igre in otroške igrače lahko najdemo v najzgodnejših zgodovinskih obdobjih. Res pa je, da so bile razlike v odraščanju med posameznimi sloji in kulturami, ki so jim otroci pripadali, zelo velike. Tudi pogledi o tem, ali je današnja kultura bolj usmerjena k otrokom kot prejšnje, ali je obdobje otroštva danes bistveno daljše kot nekdanj, so zelo različni. Nekateri opozarjajo (Winn, Suranski), da je tisi danes vključevanje otrok v »svet odraslih« lahko prav zgodnje – na primer gledanje televizije – otroci lahko gledajo iste oddaje kot odrasli in se tako vključujejo v svet odraslih mnogo prej kot prejšnje generacije.

Obdobje pubertete naj bi bil koncept, značilen za moderno dobo. V vseh kulturah je prehod v svet odraslih sila pomemben, vendar je navadno obeležen zelo jasno, z jasnimi kriteriji, večkrat spremljan celo s posebnim, tudi krutim obredjem – obredi iniciacije. V nasprotju s tradicionalnimi kulturami danes prehod v svet odraslih ni več jasno zaznamovan in je spremljan s vrsto protislovij. Kar naenkrat se zahteva, da otrok opusti otročarije, igrače in se vključi v svet odraslih. Hkrati ko se zahteva vključevanje v svet odraslih, jih zakonodaja obravnava kot otroke. Dovoljen jim je vstop v delo, ne morejo pa opravljati voznškega izpita, se poročiti brez soglasja staršev ... morda je obdobje najlažje označiti kot »obdobje v stalnem precepu oziroma nekje vmes«.

Obdobje odraslosti je danes v mnogo večji meri kot doslej vezano na različne izbire in večje spremembe načina življenja. Ob tem pa raziskovalci opozarjajo na krizo srednjih let, ki je povezana ravno z možnostmi izbire življenjske poti. V obdobju približevanja starosti ljudje pogosto z neke časovne distance ocenjujejo svoje življenje in izbire. Pojavi se občutek napačnih izbir in podobno, še posebej, ker je izbire težko ocenjevati, ne da bi upoštevali dejanske možnosti, ki pa niso odvisne le od posameznika.

Starejši so v tradicionalnih družbah predstavljali posebej pomemben in spoštovan del družbe. Vključeni so bili v družbeno življenje, avtoriteta je s starostjo najpogosteje naraščala, običajno je bilo posredovanje izkušenj na mlajše. Z industrializacijo se je položaj starejših spremenil. Z upokojitvijo so v veliki meri izločeni iz pomembnega dela družbenega življenja. S spremembami v oblikah družbenega življenja so starejši navadno tudi generacijsko ločeni, ne živijo v skupnostih, ki bi povezovala več generacij.

2.4 Tipi starševstva

2.4.1 Starši, ki dajejo in se vdajajo

Ko so bili starši, ki preveč dajejo in se vdajajo mlajši, so verjetno fantazirali o sanjskem otroku, o takem, ki bi jih imel neizmerno rad. Dajanje je mišljeno, kot dajanje daril otroci ljubili, ali denarja, kot osebno žrtvovanje časa in sposobnosti ter kot uslužno opravljanje tistega, kar otroci lahko naredijo sami. Seveda si vsi starši želijo, da bi jih otroci ljubili, toda potreba teh staršev po ljubezni je drugačna. Njihova potreba izvira iz pomanjkanja samospoštovanja. Zato takšni starši ne potrebujejo le otrokove ljubezni, ampak tudi to, da bi bili svojim otrokom všeč. Toda kot odgovorni starši tega ne bi smeli zahtevati od otrok. Otroci so pogosto jezni zaradi odločitev ali pravil, ki jih postavijo starši. Starši tega tipa so zelo zaskrbljeni, če so njihovi otroci jezni, zlasti, če so jezni na njih.

2.4.2 Starši, ki silijo in kaznujejo

To je tip staršev, ki svoje otroke sili, programira in izvaja pritisk nas njimi. Posledice takšnega starševstva so lahko mladostniški kriminal, zloraba drog, psihološki problemi in samomori. Takšni starši od svojih otrok pogosto zahtevajo več kot so sposobni. Želijo, da so vključeni v vse aktivnosti, da so v vsem najboljši. Svojih otrok načeloma ne kaznujejo telesno ampak psihično. Prav tako otroci ne smejo izražati žalosti in negativnih, neprijetnih čustev. Svoje otroke imajo resnično radi in so prepričani, da vse kar počnejo, počnejo najboljše za otroke pa čeprav pri tem zatirajo njegova čustva in želje.

Slika 2: Prestrašen otrok

2.4.3 Starši, ki kritizirajo in kontrolirajo

Starši ne morejo izbrati svojega otroka; tisti, ki kritizirajo in kontrolirajo, pa skušajo doseči prav to – iz sina ali hčerke želijo narediti otroka, kakršnega bi izbrali, če bi imeli to možnost. Otrok kritičnih staršev globoko v sebi ve, da jih je razočaral in da ne bo nikoli uresničil njihovih sanj. Tragično je, da kljub vsemu še naprej vztrajno poskuša uresničiti sanje svojih staršev. Ko otrok odraste v mladostnika, se pri njem pojavi več kot tipično adolescentno obnašanje, ker se je v njem nabrala zamera, bo začel zahtevati nekaj kontrole na tistih področjih življenja, ki bodo njegovega nadzirajočega starša najbolj razdražila.

2.4.4 Starši, ki branijo in zanikajo

To je tip staršev, ki so zelo zaščitniški in svoje otroke branijo za vsako ceno ter zanikajo njihove napake. Nenehno »lebdijo« nad svojimi otroki in jih začno reševati, kakor hitro zaidejo v težave. Nenehno jih rešujejo iz zagat – ponavadi pred izkušnjo, ki jo otrok potrebuje in si jo tudi zasluži. Menijo, da jim ljubezen dovoljuje zanikati otrokove probleme. Za ta tip staršev je značilno, da na življenje gledajo pozitivno, pogosto vidijo kar želijo videti in v bolj ekstremnih primerih živijo v fantazijskem svetu. Svojim otrokom znajo lepo prisluhnti in jih tolažiti. Ne znajo pa dobro poslušati strokovnjakov – pri njih slišijo samo to kar hočejo. Vedno iščejo načine, kako bi zmanipulirali ljudi ali situacije, da bi bil izid čudovit. Od svojih potrebujejo priznanja in že navaden »hvala« jim zadostuje za dolgo časa.

2.5 Vloga odraslih pri vzgoji otrok

Veliko odraslih in tudi vzgojiteljev ne more ali noče sprejeti svoje vloge odraslega. Ampak se z otroki pogajajo in ravnajo z njimi kot s sebi enakimi. Zaradi tega je treba vedno znova opredeliti vloge odraslih in razvojne potrebe otrok. Vsako otrokovo obdobje zahteva zadovoljevanje različnih čustvenih, socialnih in intelektualnih potreb. Odrasli so dolžni otroke pripravljati za ustvarjalno, svobodno in odgovorno življenje. Otroci tudi pričakujejo, da bodo imeli na poti odraščanja ob sebi ljudi, ki jim bodo z veliko ljubezni, lastnim pozitivnim vzorom in trdnostjo omogočili, da se bodo posamezniki čim prej osamosvojili in bodo kos vsakodnevnim nalogam. Vzgoja je trdo delo predvsem zato, ker zanjo ni čudežnih receptov. Kar se obnese pri enem otroku, je lahko povsem neuporabno pri drugem, kar je povsem razumljivo, saj je vsak otrok individuum. Smiselno je, da sta starša v prvih letih otrokovega življenja tista, ki mu pomagata zadovoljevati vse potrebe, da se otrok zdravo razvija, vendar se mora otrok med odraščanjem naučiti skrbeti zase, naučiti se mora izpolnjevati določene naloge, ker bo le tako pridobival lastno vrednost. Nato se vloga staršev vedno bolj zmanjšuje, kajti ni smiselno, da bi še naprej prevzemala naloge, ki jih je otrok že sposoben opravljati, ker ga s tem delata odvisnega od njune pomoči in nesamostojnega za življenje. Danes se starši zelo bojijo, da ne bi otroka kaj preveč prizadelo in mu poskušajo na vsakem koraku olajšati njegovo življenjsko pot, vendar mu na ta način pogosto ne delajo ravno najboljše usluge. Otrok se mora naučiti doživljati tudi neuspehe in poraze, da bo znal ponovno zbrati svoje moči, se boriti, biti potrpežljiv in uvideven tudi do drugačnih ljudi okoli sebe. Ker ne pozna truda, odrekanja in porazov, tega tudi ne ceni, zato so mu te vrednote tuje in jih ne more znati uporabljati pri izpolnjevanju lastnih nalog. Takšni otroci prehitro odnehajo pri svojih obveznostih in nimajo volje niti hrabrosti, da bi se lotili zahtevnejših nalog, čeprav bi jih bili sposobni narediti. Vsi starši bi radi bili v dobrih odnosih s svojimi otroki, toda dober odnos v tem kontekstu pomeni tudi, da otrok vidi v starših ljudi, ki se zavedajo svoje odgovornosti za vzgojo, na katere se lahko zanese in tudi čuti, da so mu s svojimi pravili in omejitvami pripravljeni pomagati pri odraščanju.

Slika 3: Mati in otrok pri pogovoru

2.6 Vloga in pomen družine

Družina je bila in je še vedno najpomembnejši dejavnik socializacije. Odkar obstaja, živi človek družinsko življenje. Človeštvo se je moralo oprijeti takšnega načina življenja, ki omogoča, da bo ena generacija za dolgo vrsto let lahko skrbela za novo generacijo. To omogoča prav družina, v kateri so generacijske vloge in naloge določene in namenjene temu cilju. Celu s strogo biološkega vidika torej vidimo, da je družina kot relativno trajna oblika sožitja dveh generacij človekova eksistenčna nujnost. Vemo pa, da družina ni samo biološka struktura. Je tudi temelj socialnega življenja in socialnih odnosov – osnovna celiva družbe, kot pogosto pravijo. Na svetu ni družbe, ki ne bi terjala in pravzaprav že predpostavljala družine in družinskega življenja. Vsaka družba pojmuje družino kot samoumevno družbeno in moralno normo. To velja za prvobitne družbe in kulture, za vse civilizacije in seveda tudi za vse sodobne družbe, razvite in nerazvite. V vseh kulturah in obdobjih se pojavljata družina in družinsko življenje kot vrednota in celo kot svetinja. Ni kulture in civilizacije, ki bi kaj pomenila, pa ne bi imela družine in zakonske zveze za nekaj vzvišenega in svetega. Posvečenost zakonske zveze in družinskih odnosov je univerzalni pojav. Družina je človeški rod, človeška zgodovina in človeška prihodnost v malem. Družina je mikrokozmos človeškega makrokozmosa. V njej se posameznik razvija, v njej dosega svoj vrhunec, v njej dopolni svoje življenje. V njej se v zasnovi pojavljajo vsi pomembni medosebni odnosi. V družini se skriva struktura glavnih medčloveških razmerij – moških in žensk, starih in mladih. V sobivanju, v skupnosti majhnega števila ljudi, žene, moža in otrok, se zrcali in obenem ohranja temeljna struktura človeškega rodu.

Sociologija upravičeno zatrjuje, da je družina tudi kulturni izum, socialna ustanova. Za človeka in za človeštvo družinsko življenje ni samo biološka danost, torej nagonsko srečanje in relativno kratkotrajno ali pa tudi daljše nagonsko zasnovano sožitje spolnih partnerjev in njihovega potomstva. Za človeka in človeštvo je družina kulturna norma, zapoved. Razlagalci družinskega življenja, kot na primer Sigmund Freud, so menili, najbrž ne neutemeljeno, da je človeštvu takšna zapoved potrebna zato, da bi omogočala dovolj dolgotrajno vez med partnerjema. Takšna trajnost je namreč potrebna, da otroci varno odrastejo. Človek se rodi izjemno nebogljene in za dolgo dobo potrebuje druge ljudi, da zadovoljijo njegove osnovne življenjske potrebe. Kultura je morala tukaj priskočiti na pomoč naravi: običajno spolno partnerstvo bi bilo prekratko, da bi straši opravili svojo nalogo in človeštvo je moralo izumiti moralni zakon, ki zapoveduje staršem trajnejše skupno bivanje in skupno skrb za potomstvo. Imamo zdaj že končni odgovor za uganko človeškega družinskega življenja? Sta nagonka in kulturna – moralna utemeljitev zadostno pojasnilo? Ne, kajti videti je, da utemeljuje človeško družinsko še neka povsem druga, a morda najgloblja in najtrdnjša vez. ta vez je duševne oziroma duhovne narave: ljubezen. Tam kjer nagonka navezanost in pokoravanje družbeni morali odpovesta, ostaja ljubezen, duhovna navezanost in predanost. Družinske člane pri človeškem rodu povezuje in zbližuje navezanost, ki presega nagonko privlačnost in občutek moralne dolžnosti. Telesno in duhovno partnerstvo omogoča človeški družini izpolnitev njen naloge, biti družba, človeštvo in svet v malem. Posameznik se v družbi razvija ne le kot biološko in socialno bitje, temveč tudi kot duhovno bitje, skratka kot osebnost. Ta naloga se lahko uresniči skozi značilno človeški partnerski odnos. Z njim se začne oblikovanje družine, s tem pa tudi razvoj in osebnostno oblikovanje nove generacije, ki bo morala na svoj način nekoč obnoviti to veliko nalogo.

2.7 Odnos med starši in otroci

Starši hočejo, da so njihovi otroci samostojni, toda prav tako si želijo, da so čustveno navezani na nas. Ljubezen med starši in otroki je postala sveta. Opevajo jo tudi v številnih filmih in reklamnih oglasih, v katerih vidimo otroke, ki tečejo staršem v objem, ali starše, ki z vlažnimi očmi nežno opazujejo svoje malčke. Materinska ljubezen, očetovska ljubezen - to ne moreta biti proizvoda kulture! To je nedvomno povsod enako. Res je da ima večina staršev rada svoje otroke. Vendar je ta intenzivni čustveni odnos do otrok, kakršnega poznamo danes, v naši družbi razmeroma, nov. Za zdrav in uspešen čustveni in osebnostni razvoj otrok potrebuje ustrezen odnos z odraslimi, s starši ali osebami, ki jih nadomeščajo. V odnosu so dve strani – starši in otrok, ki vsaka na svoj način oblikujejo navezanost. A vedeti je treba, da je ta odnos po moči v resnici zelo nesorazmeren. Večino moči imajo starši, otroci pa le toliko, kolikor jim jo straši dodelijo. Starši imajo moč zato, ker je otrok povsem odvisen od njih in ker otrok zaradi svoje objektivne nezrelosti še ne zmora v veliki meri nadzorovati svojih impulzov in zato svojega ravnanja. Odrasli naj bi to zmogli, saj je eden od pomembnih dosežkov zorenja prav oblikovanje socialno sprejemljivih načinov za zadovoljevanje teženj. Zato je tudi večji del odgovornosti za to, ali bo odnos dovolj dober, nosijo predvsem starši. Ni potrebno, da bi bili starši idealni, da bi dali otroku tisto, kar potrebuje. Zadostuje, da so dovolj dobri.

2.8 Odnosi med starši in otroci skozi zgodovino

Večji del človeške zgodovine je bilo povsod po svetu otroštvo mučno in nevarno, prej kot varno in srečno. Otroci so bili lastnina staršev in starši so lahko z njimi počeli, kar so hoteli. Dojenčkov in otrok niso upoštevali, z njimi so kdo ravnali: prodajali so jih, zapuščali ... Veliko je bilo odvisno od tega, kje so se rodili. Zgodovina otroštva ne gre samo navzgor, temveč pozna tudi padce. Za evropske otroke je bilo verjetno najhujše obdobje od srednjega veka do osemnajstega stoletja. Juliet Schor, profesorica ekonomije na Harvardu, je opisala, kakšna je bila tedaj skrb za otroke: »V večini sveta za otroke niso skrbeli starši. Bogati se z njimi, dokler niso odrasli, niso kaj dosti ukvarjali. Za dojenčke so skrbele dojilje, čeprav je bilo veliko dokazov, da so jih zanemarjale in da si bile zato možnosti za preživetje manjše... V vseh družbenih razredih so otroke puščali dlje časa brez skrbnikov. Da ne bi bili preveč nadležni, so jih prve mesece po rojstvu zavijali v plenice, da niso mogli premikati rok in nog.« Za evropske in ameriške otroke so se razmere izboljšale v devetnajstem stoletju. Ko so moški začeli odhajati v službo, ki jih je za večji del dneva odtrgala od doma, je ta poslat zasebni prostor, raj na zemlji, in ne več prostor za opravke. Od takrat so družino pojmovali kot enoto, ki jo vežejo čustva in ne ekonomski razlogi. Približno v tistem času so se izboljšale tudi zdravstvene razmere, zato je več otrok preživelo in odraslo. Spremembe, ki so se pojavile v premožnejših domovih in pozneje v revnejših, so prinesle večje zanimanje za otroke. Začeli so jih ceniti bolj zaradi njih samih kot zaradi tega, koliko lahko prispevajo s svojim delom. Ker so moški delali zunaj doma, se je vedno bolj zdelo, da je skrb za družinske potrebe dolžnost žensk. Še posebej so postale polno odgovorne za dobro otrok.

Slika 4: Družina

2.9 Avtoriteta

Vsakodnevno druženje z otroki je za večino staršev v glavnem priložnost za izražanje ljubezni, skrbi in odgovornosti, ne moči. Straši imajo moč, da odločajo v prid ali v škodo otroku, moč nad njegovim življenjem. Starševska moč je popolna, posebno v prvih letih otrokovega življenja, ostaja velika tudi, ko otroci zrastejo. Starši imajo pravno, ekonomsko, fizično in psihološko moč – tudi, ko se čutijo nemočni. Zloraba moči je v mnogih skandinavskih družinah največja tam, kjer se odrasli čutijo nemočni ali moči iz različnih razlogov ne želijo uporabiti. V drugih kulturah je zloraba moči. Na primer telesno nasilje, prednost, močnejša neposredna uporaba moči pa odgovorna vzgoja metoda. V Skandinaviji so v času ene generacije telesno nasilje kot sprejemljiv del vzgojnih in pedagoških metod odpravili. Še vedno so taki starši, ki tepejo svoje otroke, večina pa jih pozneje spozna, da je nasilje škodljivo. Tako za tistega, ki je udarcem izpostavljen, kot za tistega, ki nasilje izvaja. Postalni smo tako civilizirani, da o uporabi nasilja ne razmišljamo kot o sredstvu moči. Smo na dobri poti, da priznamo, kako konec koncev morda niti ni velike razlike med telesnim in tako imenovanim psihičnim nasiljem oziroma zasmehovanjem, poniževanjem, kritiziranjem, norčevanjem in opravljanjem. Obe vrsti nasilja človeka zlomita. Odraslim je bilo precej preprosteje s silo in grožnjo z udarci doseči, da jih otroci poslušajo in se jim podreajo, nekateri temu še vedno pravijo dobri stari časi. Odrasli so postavljali meje; če jih otroci niso upoštevali, so jim grozili z udarci. »Če ne poslušaj, mora na koži občutiti švrk-švrk!« so govorili takratni starši in si tako pomirili vest, saj je bila njihova odgovornost otroka naučiti, kakšna je razlika med dobrim in slabim. Nasilje kot vzgojna metoda ne vodi v spoštovanje, temveč v otrocih ustvarja strah. Tak otrok se ne nauči razlikovati med dobrim in slabim, temveč tega, da je prav izvajati nasilje, ko ima človek moč. Nasilje ne uči spoštovanja starševskih mej, uči jih, da se bojijo posledic. Načelna odločnost odpraviti nasilje je ustvarila prazen prostor v interakciji med odraslimi in otroki. Vsi starši ga poskušajo vsak dan na različne načine zapolniti. Nekateri poskušajo z demokratičnimi načeli in se povsem izmučijo z neskončnimi razpravami. Drugi poskušajo vodenje družine prepustiti otrokom, a pri tem povsem zaidejo. Tretji zaupajo otrokom odgovornost za tisto, kar je manj pomembno, in se znajdejo v pasti izčrpavajočih bojev za prevlado. Četrtri se tako osredotočijo na dajanje pozornosti in prostora otrokom, da jim ne ostane nič zase in za svoje potrebe. Vsi ti poskusi so nujni, da se moč odraslih naučimo uporabljati primerneje od prejšnjih generacij. Ne otroci ne odrasli ne bodo oškodovani ob preizkušanju z različnimi načeli – niti ob neuspelih poskusih. Zataknilo se bo šele, ko se naš način ne bo izkazal za ustreznega, a ga ne bomo mogli spremeniti v drugačnega, ki bi ustrežal nam in otrokom. V zadnjih stotih letih smo se navadili na to, da nam s tem, ko postanemo mama ali oče, formalno pripada avtoriteta, kar nam je olajšalo izvajanje moči. To ne drži več oziroma povedano pravilneje, tako je le v prvem letu otrokovega življenja ali v prvih dveh letih. Sodobni starši morajo razvijati precej bolj osebno vrsto avtoritete, če želijo, da je njihovo vodenje uspešno in se izognejo zlorabi moči. Vzgoja, ki temelji na delitvi odgovornosti po spolu staršev, je vse redkejša, prav tako partnerski odnosi s tradicionalno delitvijo vlog. Starši, učitelji in vzgojitelji ne uživajo spoštovanja okolice na podlagi tega, kdo so, tako kot nekoč, temveč, kakšni so. Tako odrasli kot otroci so izgubili spoštovanje do avtoritete, ki temelji na moči, in počasi, a zagotovo se bližamo času, ko bosta pridobivanje spoštovanja in moč, ki si jo lahko dopustimo v zasebnem in pedagoškem odnosu do otrok in mladih, odvisna od tega, koliko smo vredni kot ljudje.

2.10 Prijateljstvo

Prijateljstvo je neka vrlina, oziroma je v tesni zvezi v vrlino; poleg tega je za življenje neogibno potrebno. Nihče si ne bi želel živeti brez prijateljev, tudi če bi mu bile na voljo vse druge dobrine sveta. Znano je, da si celo bogataši, vladarji in celo oblastniki želijo prijateljev, da jih pogrešajo celo bolj kot drugi ljudje. Mladim ljudem je prijateljstvo v pomoč, da jih varuje pred zablodami. »Dva naj gresta na pot!« Tako sta poznejša v svojih zamislih in okretnejša v njihovi izvedbi. Zdi se, da je roditeljem že po naravi prirojeno prijateljstvo do svojega zaroda in obratno, in to ne le med ljudmi, ampak tudi med živalmi. Prav tako povezuje prijateljstvo tudi pripadnike iste vrste. Nekateri trdijo, da je prijateljstvo nekakšna podobnost in da so si podobni ljudje prijatelji. Od tod tudi pregovori: »Enako se družijo z enakim.« Prijateljstva in ljubezni pa se po obliki razlikujejo med sabo. Nadaljnja vrsta prijateljstva je prijateljstvo, ki temelji na prekašanju; takšno je npr. prijateljstvo med očetom in sinom in sploh med starejšimi in mlajšimi, med možem in ženo, med vsakim oblastnikom in podložnikom. Tudi tu se posamezne oblike razlikujejo med sabo. Prijateljstvo staršev do otrok ni isto kot prijateljstvo vladarjev do podložnikov, pa tudi očetovo prijateljstvo do sina ni isto kot sinovo prijateljstvo do očeta. Vsaka od teh oblik vsebuje drugačno vrlino, ima drugačno nalogo in je zasnovana na drugačnih nagibih, zato so tudi ta nagnjena in prijateljstva različna. Kot rečeno, sleherni prijateljstvo temelji na nekem sožitju. Pri tem moramo razlikovati sožitje med sorodniki in sožitje med tovariši. Prijateljstvo med sorodniki se pojavlja v različnih oblikah, ki pa vse izvirajo iz očetovske ljubezni: starši ljubijo svoje otroke kot del svojega bivanja, otroci pa ljubijo starše kot izvor svojega bitja. Vendar starši bolje poznajo svoje potomstvo kot pa otroci svoje poreklo; zato je roditelj bolj navezan na rojeno, kot pa rojeno na svojega povzročitelja. Kajti to, kar izvira od nekoga, je lastnina svojega izvora, medtem kot v obratnem razmerju to ne velja oz. velja če v manjši meri. Razlika je tudi v dolžini trajanja: starši ljubijo svoje otroke že od rojstva, otroci pa šele sčasoma vzljubijo starše, šele ko si pridobijo razum ali zaznavanje. Na osnovi navedenega je tudi jasno, zakaj je materinska ljubezen večja. Roditelji torej ljubijo svoje otroke kot sami sebe (zakaj to, kar izvira iz njih, je kot njihov- iz njih iztrgani – »drugi jaz«), in otroci ljubijo starše kot izvor svojega bitja.

3. METODOLOGIJA

3.1 Abstrakcija 1: intervju s staršem

3.1.1 Postavljanje hipotez

Hipoteza 1: danes straši uporabljajo demokratičen vzgojni način.

Hipoteza 2: demokratični način vzgoje jim ne povzroča pretiranih težav, saj z otrokom sklepajo kompromise in tako ne pride do konfliktov.

Hipoteza 3: tip vzgoje se prenaša iz staršev na otroke.

Hipoteza 4: prijateljski odnosi med starši in otroki niso možni.

3.1.2 Izbira metode v zvezi s hipotezami

Izbrana metoda je bil naslednji intervju:

1. Na kakšen način po Vašem mnenju vzgajate svoje otroke?
 - a) Demokratičen
 - b) Avtoritativen
 - c) Permisiven
2. Zakaj ste se odločili tako vzgajati svojega otroka?
3. Vam ta način vzgoje povzroča kakšne težave?
4. Ali vidite v tem načinu vzgoje kakšne prednosti?
5. Na kakšen način ste bili vzgajani Vi?
6. Kakšno je Vaše mnenje o tem, da postajajo odnosi med starši in otroci vse bolj prijateljski?
7. Imate Vi z Vašim otrokom prijateljski odnos?

3.2 Abstrakcija 2: intervju z otrokom

3.2.1 Postavljanje hipotez

Hipoteza 1: svojih staršev ne smatrajo za prijatelje, saj za prijatelje izbirajo svoje vrstnike.

3.2.2 Izbira metode hipoteze v zvezi s hipotezami

Izbrana metoda je bil naslednji intervju:

1. Ali misliš, da si vzgajan na demokratičen, permisiven ali avtoritativen način?
2. Ti ji takšen način všeč ali bi bil rajši vzgajan na drugačen način? Zakaj?

DA NE

Imaš občutek, da je starš tvoj prijatelj, da mu lahko zaupaš vse? Zakaj?

DA NE

3. Kako boš ti vzgajal svoje otroke?

4. REZULTATI

OPOMBA: obkrožene rezultate sva obarvali z rdečo barvo.

4.1 Intervju 1

INTERVJUJAVANKA: Karmen Kramer Vrščaj, dva otroka.

1. Na kakšen način po Vašem mnenju vzgajate svoje otroke?

a) Demokratičen

b) Avtoritativen

c) Permisiven

2. Zakaj ste se odločili tako vzgajati svojega otroka?

Ker menim, da je to najbolje za mojega otroka.

3. Vam ta način vzgoje povzroča kakšne težave?

Občasno.

4. Ali vidite v tem načinu vzgoje kakšne prednosti?

Predvsem prednosti, da se otrok razvije v samostojno in odgovorno osebo.

5. Na kakšen način ste bili vzgajani Vi?

Bolj demokratično kot avtoritativno in čisto nič permisivno.

6. Kakšno je Vaše mnenje o tem, da postajajo odnosi med starši in otroci vse bolj prijateljski?

Do neke mere je to mogoče.

7. Imate Vi z Vašim otrokom prijateljski odnos?

Želim si in delam na tem, da je odnos tudi prijateljski.

4.2 Intervju 2

INTERVJUJAVANKA: Eva Vrščaj, 17 let.

1. Ali misliš, da si vzgajana na demokratičen, permisiven ali avtoritativen način?

Demokratičen.

2. Ti ji takšen način všeč ali bi bil rajši vzgajana na drugačen način?

DA

NE

Zakaj?

Ne vidim pozitivnih stvari v permisivnem ali avtoritativnem načinu.

3. Imaš občutek, da je starš tvoj prijatelj, da mu lahko zaupaš vse?

DA

NE

Zakaj?

Ker mu lahko.

4. Kako boš ti vzgajala svoje otroke?

Poskušala bom na podoben oziroma enak način, kot sem bila vzgajana jaz.

4.3 Intervju 3

INTERVJUVANKA: Renata Sešel, dva otroka, mati samohranilka.

1. Na kakšen način po Vašem mnenju vzgajate svoje otroke?

a) Demokratičen

b) Avtoritativen

c) Permisiven

2. Zakaj ste se odločili tako vzgajati svojega otroka?

Ker sem bila sama tako vzgojena, in se mi zdi tako najbolj prav

3. Vam ta način vzgoje povzroča kakšne težave?

Tudi kdaj.

4. Ali vidite v tem načinu vzgoje kakšne prednosti?

./

5. Na kakšen način ste bili vzgajani Vi?

Demokratičen.

6. Kakšno je Vaše mnenje o tem, da postajajo odnosi med starši in otroci vse bolj prijateljski?

Lepo, je dokler otroci tega ne začnejo izkoriščati.

7. Imate Vi z Vašim otrokom prijateljski odnos?

Včasih.

4.4 Intervju 4

INTERVJUJAVANKA: Nina Sešel, 18 let.

1. Ali misliš, da si vzgajana na demokratičen, permisiven ali avtoritativen način?

Demokratičen.

2. Ti ji takšen način všeč ali bi bil rajši vzgajana na drugačen način?

DA **NE**

Zakaj?

Z mamo se lahko vse dogovorim in točno vem kje so meje, ki jih ne prestopim, ker če jih, vem kakšne so posledice

3. Imaš občutek, da je starš tvoj prijatelj, da mu lahko zaupaš vse?

DA **NE**

Zakaj?

Nekatere stvari zagotovo ne povem mami, saj se mi zdi da prijateljici lažje zaupam kakšno težavo kot pa mami. Vendar so tudi stvari ki jih povem mami, saj vem da bom dobila usmeritev, kako naj probleme rešim. Seveda pa tu niso samo problemi, ampak tudi predlogi, ker starši so le starejši od nas in imajo več življenjskih izkušenj kot mi sami.

4. Kako boš ti vzgajala svoje otroke?

Zagotovo na demokratičen način, saj morajo otroci vedeti, kje so meje, vendar moreš biti v drugem pogledu tudi njihov prijatelj in oseba, na katero se lahko vedno zanesejo.

4.5 Intervju 5

INTERVJUVANEC: Emil Virant, en otrok, oče samohranilec.

1. Na kakšen način po Vašem mnenju vzgajate svoje otroke?

- a) Demokratičen
- b) Avtoritativen
- c) Permisiven

2. Zakaj ste se odločili tako vzgajati svojega otroka?

Niti ne vem točno. Takšna vzgoja se je nekako kar sama vrnila v naše razmerje starš – otrok. Težko pa je reči, da moja vzgoja popolnoma drži, kot je opisana v opisu permisivne vzgoje.

3. Vam ta način vzgoje povzroča kakšne težave?

Pri vsaki vzgoji so težave. Pri tej vzgoji je seveda najslabše to, ker se otroku ne pokaže meja, do kam lahko gre. Otrok je zmeden in obe strani se nekako »lovita«.

4. Ali vidite v tem načinu vzgoje kakšne prednosti?

Po moje je prav, da otroku prepustiš njegove odločitve. Ne seveda vse, ampak le nekoliko nepomembne, ki niso v tem obdobju življenjskega pomena. Kasneje v življenju lahko lažje sprejema težje odločitve.

5. Na kakšen način ste bili vzgajani Vi?

Lahko rečem, da sem bil zelo lepo vzgojen. Se pa med temi tremi vrstami vzgoje, ne morem opredeliti. Od vsake vzgoje bi lahko nekaj držalo.

6. Kakšno je Vaše mnenje o tem, da postajajo odnosi med starši in otroci vse bolj prijateljski?

Vsak starš bi moral postaviti prijateljski odnos. Seveda pa to ne uspe vsakomur. Odvisno je tudi od karakterja otroka. Res pa je, da prijateljski odnos za družbo v kateri živimo ni primeren.

7. Imate Vi z Vašim otrokom prijateljski odnos?

Trudim se, vendar mislim, da nisva popolna prijatelja.

4.6 Intervju 6

INTERVJUVANKA: Monika Virant, 17 let.

1. Ali misliš, da si vzgajana na demokratičen, permisiven ali avtoritativen način?

Demokratičen.

2. Ti ji takšen način všeč ali bi bil rajši vzgajana na drugačen način?

DA

NE

Zakaj?

Ker to ni vzgoja s prepovedmi, ampak vzgoja otrok, pri kateri starš otroku razloži stvari in jih s tem spodbudi k lastnemu razmišljanju in lastnim odločitvam. Menim, da s avtoritativno vzgojo (vzgojo s prepovedmi) ne dosežeš veliko, ker s tem otroku nekaj prepoveš, dejansko pa otroku tega ne razložiš. Pri demokratični vzgoji pa je ravno obratno!

3. Imaš občutek, da je starš tvoj prijatelj, da mu lahko zaupaš vse?

DA

NE

Zakaj?

Ker vem, da lahko edino njemu zaupam najgloblje probleme, da mi bo pomagal in ne bo tega nikoli izkoristil sebi v prid in meni v škodo. Ampak vseeno mu ne zaupam čisto vse, tukaj so še vedno meje. Človek vendar ima svoje skrivnosti, za katere ne ve nihče.

4. Kako boš ti vzgajala svoje otroke?

Poskušala jih bom vzgajati z demokratično vzgojo, ker se mi zdi ta še najbolj primerna in z njo se otroci razvijejo v samostojne in odgovorne osebnosti.

4.7 Intervju 7

INTERVJUVANKA: vir ni želel biti imenovan.

1. Na kakšen način po Vašem mnenju vzgajate svoje otroke?

a) Demokratičen

b) Avtoritativen

c) Permisiven

2. Zakaj ste se odločili tako vzgajati svojega otroka?

Menim, da bi v nasprotnem primeru moji otroci v puberteti popolnoma podivjali.

3. Vam ta način vzgoje povzroča kakšne težave?

Da, otroci se mi upirajo.

4. Ali vidite v tem načinu vzgoje kakšne prednosti?

Otrok točno ve kje so meje in se jih tudi drži, saj ve, da bi v nasprotnem primeru sledila kazen.

5. Na kakšen način ste bili vzgajani Vi?

Prav tako na avtoritativen način.

6. Kakšno je Vaše mnenje o tem, da postajajo odnosi med starši in otroci vse bolj prijateljski?

Do neke mere to tudi podpiram. Vendar ne preveč, saj lahko otroci podivjajo.

7. Imate Vi z Vašim otrokom prijateljski odnos?

Z mano se lahko pogovarja o veliko stvareh, kar pa se redkokdaj, saj svoj osebne stvari raje zaupa svojim vrstnicam

4.8 Intervju 8

INTERVJUVANKA: /.

1. Ali misliš, da si vzgajana na demokratičen, permisiven ali avtoritativen način?

Avtoritativen.

2. Ti ji takšen način všeč ali bi bil rajši vzgajana na drugačen način?

DA **NE**

Zakaj?

Ker mi je veliko stvari prepovedanih. Ko se na primer moji prijatelji zabavajo se moram jaz učiti.

3. Imaš občutek, da je starš tvoj prijatelj, da mu lahko zaupaš vse?

DA **NE**

Zakaj?

Če bi povedala preveč stvari, ki se ne skladajo z mišljenjem staršev, bi sledile posledice.

4. Kako boš ti vzgajala svoje otroke?

Na demokratičen način.

5. RAZPRAVA

Odnosi. Zelo zapleten pojem, a vendarle se z njim srečujemo v našem vsakodnevem življenju. V najini nalogi sva se posvetili odnosu med staršem in otrokom. Poleg pregleda že napisanih objav, sva se opravili tudi osem intervjujev.

Najine hipoteze sva preučili zgolj na študijah primerov – intervjujih in najine ugotovitve ne veljajo za celotno populacijo.

- Danes starši uporabljajo demokratičen vzgojni način.

V prvi hipotezi sva trdili, da danes starši uporabljajo demokratičen način vzgoje. V tem vzgojnem stilu je otrok enakopraven del družine in ne njen center. Med staršem in otrokom je veliko pogovora, starši dopuščajo otroku lastne možnosti odločitev. Otroci se razvijajo v samostojno in odgovorno osebnost.

V študijah primerov sva ugotovili, da dva od intervjuvanih staršev vzgajata otroke na demokratičen način, kar pomeni, da je hipoteza ovržena. Eden od staršev avtoritativni način, eden pa je svoj način vzgoje opredelil kot permisiven. To bi lahko povezali z dejstvom, da je oče samohranilec in da hčeri s tem, ko ji veliko dovoli, želi zapolniti praznino pomanjkanja matere.

- Demokratični način vzgoje jim ne povzroča pretiranih težav, saj z otrokom sklepajo kompromise in tako ne pride do konfliktov.

Ker sta zgolj dva starša opredelila svoj način vzgoje kot demokratičen, lahko hipotezo preučujemo samo na teh dveh primerih. Obe materi sta povedali, da jima ta način vzgoje občasno povzroča težave, kar pomeni da je hipoteza potrjena. V vsakem odnosu prihaja do konfliktov in težav, kar je v človeški naravi.

- Tip vzgoje se prenaša iz staršev na otroke.

To hipotezo sva preučevali izključno na osmih intervjujih. Trije od intervjuvanih staršev so bili vzgajani na enak način, kot sedaj vzgajajo svoje otroke (vzgojni vzorec se je prenesel). Intervjuvani oče svojega načina vzgoje ni znal opredeliti. Dva od intervjuvanih otrok bosta stil vzgoje prenesla na svoje otroke, medtem ko ostala dva tega ne bosta storila. Razlog tiči v tem, da neimenovana intervjuvanka avtoritativnega načina ne želi prenesti na svoje otroke. Monika pa želi vzgajati otroke na demokratičen način, saj se ji zdi ta bolj primeren, kot pa permisivni način na katerega je vzgajana. S tem sva prišli do zaključka, da se tip vzgoje ne prenaša in je najina hipoteza ovržena.

- Prijateljski odnosi med starši in otroki niso možni.

Vsi intervjuvani starši si želijo s svojimi otroki imeti prijateljski odnos, ki vključuje pogovor in zaupanje hkrati pa se zavedajo, da se mora otrok družiti s svojimi vrstniki in pravega prijatelja iskati med njimi. Trije od intervjuvanih otrok s svojimi starši nima prijateljskega odnosa, saj si prijatelje izbirajo med vrstniki. Ena od intervjuvank pa prijatelja vidi ravno v očetu, ker je prepričana, da ne gre za prijateljstvo iz koristoljubja. Zaradi odgovorov staršev sva hipotezo ovrgli.

Za preučitev te hipoteze sva uporabili tudi znanja filozofije. Aristotel pravi: »Zdi se, da je roditeljem že po naravi prirojeno prijateljstvo do svojega zaroda in obratno...«¹ V najinem primeru to drži, saj so starši v intervjujih povedali da imajo, oziroma si želijo imeti s svojimi otroki prijateljski odnos. To pomeni, da sva hipotezo ponovno ovrgli.

- Otroci svojih staršev ne smatrajo za prijatelje, saj za prijatelje izbirajo svoje vrstnike.

Dve od intervjuvank sta povedali, da svojih staršev ne smatrata za prijatelje, saj si prijatelje iščeta med sebi enakimi. Ostali dve pa sta, svoje starše opredelili kot prijatelja, z utemeljitvijo, da lahko staršem zaupata tudi osebne stvari in jima prav starši predstavljajo pravega prijatelja.

Po Aristotlu: »...je roditelj bolj navezan na rojeno, kot pa rojeno na svojega povzročitelja.«² Do takšnega zaključka sva prišli tudi midve v najinih intervjujih, saj je več staršev bolj prijateljsko navezanih na svoje otroke, kot pa otroci na njih.

Predpostavka je ovržena, tako po študijah primera kot po Aristotelovi teoriji.

¹ ARISTOTELES: Nikomahova etika (Ljubljana: Cankarjeva založba, 1964).

² ARISTOTELES: Nikomahova etika (Ljubljana: Cankarjeva založba, 1964).

6. ZAKLJUČEK

V vsakem odnosu obstajajo meje, ki si jih določamo sami. V raziskovalni nalogi sva hoteli dokazati, da obstaja meja med starševstvom in prijateljstvom. Iz zbranega gradiva sva poiskali ustrezne informacije. Raziskovalna naloga in hipoteze temeljijo na intervjujih, ki sva jih uporabili zgolj kot študije primerov, ne pa kot realno podobo celotne populacije. Pri potrditvah sva se oprli na Aristotelovo teorijo, ki nama je pomagala pri pojmovanju in razlagah nedorečenega pojma prijateljstva.

Prišli sva do zaključka da, si prijateljstva želijo predvsem starši ne glede na to, kakšen je njihov način vzgajanja otroka. Otroci pa ne čutijo pretirane potrebe po prijateljstvu s starši, saj jim prijateljsko varnost nudijo vrstniki.

Probleme sva imeli predvsem pri razlaganju pojma prijateljstvo, zato sva zajadrali v filozofske vode, in s tem naredili najino nalogo še bolj raznoliko. Obe raziskovalki pa sva se navdušili nad Aristotelovim razmišljanjem in prebiranjem njegovih knjig.

7. POVZETEK

Spremembe v globalni družbi vplivajo na način in oblike družinskega življenja. Ena izmed značilnosti sodobne družbe je prav soobstoj različnih tipov družine, zato o jedrni družini, tudi v naši kulturi skorajda ne moremo več govoriti. Odnosi postajajo vedno bolj enakopravni in razlike med vlogo staršev in dolžnostmi otroka vse bolj izginjajo. Mladostnik in odrasel otrok zavzemata bolj enakopraven odnos s starši in v starosti postanejo starši odvisni od otrok. Pomembno je obdobje, v katerem se mladostnik spusti v enakopraven odnos s svojim roditeljem. Nadaljnjo je vrsta prijateljstva, ki temelji na prekašanju; takšno je npr. prijateljstvo med očetom in sinom in sploh med starejšim in mlajšim. Prijateljstvo staršev do otrok ni isto kot prijateljstvo vladarjev do podložnikov, pa tudi očetovo prijateljstvo do sina ni isto kot sinovo prijateljstvo do očeta. Vsaka od teh oblik vsebuje drugačno vrlino, ima drugačno nalogo in je zasnovana na drugačnih nagibih, zato so tudi ta nagnjena in prijateljstva različna. S tem razmišljanjem ali je prijateljstvo med neenakopravnim položajem v družini (roditelj-otrok), možno sva se lotili raziskovalne naloge, kjer sva preučili pomen besed vzgoja, tipe vzgoje, kako naj bi se le-te spreminjale in kateri so glavni dejavniki spreminjanja načinov vzgajanja. Posvetili sva se avtoriteti, oz. njenemu pomanjkanju in nastalemu odnosu – prijateljstvu. Uporabili sva metodo spraševanja oblika intervju. Intervjuvali sva starše in nato še njihove otroke – iz različnih oblik družin. Ni natančno začrtane meje, do kod sta si dva človeka še lahko prijatelja, obstaja pa začrtana meja med starševstvom in prijateljstvom.

8. ZAHVALA

Za pomoč pri izdelavi najine raziskovalne naloge se v prvi vrsti zahvaljujema najini mentorici profesor Sandri Dostal, ki nama je nama je pomagala najti pravo pot, ko sva se znašli na razpotju in nama je pomagala, da sva iz velikega koša informacij izbrskali le tiste, ki so bile pomembne za najino nalogo. Zahvala gre tudi doktor Sonji Hudej, ki je velikodušno lektorirala najin povzetek in seveda tudi nalogo. Iskrena hvala tudi našim intervjuvancem, ki so si vzeli čas in rešili najin intervju ter tako poskrbeli, da je bila najina naloga še bolj razgibana in raznolika. Ob vsem tem pa seveda ne smeva pozabiti na najine starše, ki so naju vseskozi podpirali in vzpodbujali. Najine naloge pa prav gotovo ne bi bilo brez najinih prijateljev, ki so znali potrpeti z nama ob najinih težkih trenutkih.

9. VIRI IN LITERATURA

1. ARISTOTELES. 1964. Nikomahova etika. Ljubljana, Cankarjeva založba, str. 265-266, 268-272, 277-280, 287.
2. HARRIS, J. 1998. Otroka oblikujejo vrstniki. 1. izdaja, Ljubljana, Orbis, str. 110-113, 297-299, 308, 309.
3. JUUL, J. 1998. To sem jaz! Kdo si pa ti? : o bližini, spoštovanju in mejah med odraslimi in otroki. 1. izdaja, Radovljica, Didakta, str. 13, 14, 17-19,
4. MUSEK, J. / PEČJAK, V. 1996. Psihologija. 1. izdaja, Ljubljana, Educy, str. 265-267.
5. RUNYON, B. 1992. Starši, ki preveč ljubijo. 1. izdaja, Ljubljana, Tiskarna Ljudske pravice, str. 27-99.
6. ZALOKAR-DIVJAK, Z. 2008. Otroci, mladostniki, starši. 1. izdaja, Krško, Gora, str. 29-32, 36-38.
7. ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO. 1997. Sociologija za srednje šole. 2. dopolnjena izdaja, Ljubljana, Tiskarna Jože Moškrič d. d., str. 68-70.
8. <http://www.google.si/search?hl=sl&q=najbolj%C5%A1i+prijatelj+wikipedia&um=1&ie=UTF-8&sa=N&tab=Tw#hl=sl&xhr=t&q=avtoritativna+vzgoja&cp=9&pf=p&scient=psy&aq=0&aqi=&aql=&oq=avtoritat&pbx=1&fp=1c8ea4679a5ae86e> ;6. 2. 2011.
9. http://www.google.si/imgres?imgurl=http://db.infohit.si/krjaveljchess/graf/vzgoja.gif&imgrefurl=http://db.infohit.si/krjaveljchess/2005_06_01_krjaveljchess_archive.html&usq=49FjurtnyRHh9Q-2YlaZG3zHtNk=&h=272&w=397&sz=7&hl=sl&start=0&sig2=xnfKzEqj6B9gr2igJVnkNg&zoom=1&tbnid=Q_Jb3mZXWk8lNM:&tbnh=143&tbnw=208&ei=PQdjTduCFsSF5Aa5gcW7CQ&prev=/images%3Fq%3Dvzgoja%26hl%3Dsl%26biw%3D1366%26bih%3D643%26gbv%3D2%26tbs%3Disch:1&itbs=1&iact=hc&vpx=137&vpy=264&dur=106&hovh=186&hovw=271&tx=160&ty=110&oei=PQdjTduCFsSF5Aa5gcW7CQ&page=1&ndsp=18&ved=1t:429,r:6,s:0; 22. 2. 2011.
10. <http://www.squidoo.com/perrywhite>; 23.2. 2011.

11. http://www.google.si/imgres?imgurl=http://www.n-tv.si/uploads/vzgoja%2520otrok.jpg&imgrefurl=http://www.n-tv.si/druzina-vzgoja-starsev-za-vzgojo-otrok&usq=__HKbfLLuUihAKJ_HDlnAOSzOq0d4=&h=725&w=482&sz=148&hl=sl&start=18&sig2=Dj1FBdcNb_WqHKJrpbjvba&zoom=1&tbnid=Jw5dw6Ll4BE5OM:&tbnh=153&tbnw=102&ei=z4llTYKbJiun8QOW6tH_Bg&prev=/images%3Fq%3Dvzgoja%26hl%3Dsl%26biw%3D1366%26bih%3D643%26gbv%3D2%26tbs%3Disch:10,716&itbs=1&iact=hc&vpx=454&vpy=63&dur=251&hovh=275&hovw=183&tx=97&ty=167&oei=gollTaWXAsOK4QaY5MHBCA&page=2&ndsp=20&ved=1t:429,r:9,s:18&biw=1366&bih=643; 23. 2. 2011.
12. <http://www.burnout.si/sl/psihopedija/publikacije/predavanja/81-odnos-med-starsi-in-otroci.html>; 24.2.2011.